

Målnummer:	T30-90	Avdelning:	
Domsnummer:	DT34-90		
Avgörandedatum:	1990-10-09		
Rubrik:	Fråga om en konkursansökan utgör en inkassoåtgärd i inkassolagens mening.		
Lagrum:	1 § första st. inkassolagen (1974:182)		
Rättsfall:			

REFERAT

S.H. förde efter stämning å Handelsanställdas förbund vid Gävle TR den talan som framgår av TR:ns dom.

TR:n (lagmannen Frank samt rådmännen von Post och Jerkert) anförde i dom d 9 nov 1988: Bakgrund, yrkanden. Efter ansökan om stämning å Handelsanställdas förbund har S.H. anført följande. Han är ensam ägare till samtliga aktier i Werner Musik AB, som driver rörelse med butik i Sandviken. En kort tid efter det att han förvärvat aktierna tecknades d 9 aug 1985 ett s k hängavtal mellan bolaget och förbundet med anledning av att en av bolagets anställda - J.O.B. - var medlem i förbundet. Redan på hösten 1985 misskötte J.O.B. sina arbetstider varför S.H. vände sig till förbundets lokalavdelning i Gävle. I jan 1986 hölls en förhandling med närvaro av J.O.B. och avdelningens ombudsman L.S.. Resultatet av förhandlingen blev att J.O.B. i fortsättningen skulle hålla arbetstiderna och att full lön skulle utbetalas. Efter en kort tid började J.O.B. på nytt försumma arbetstider på samma sätt som förut och när mars månads lön skulle betalas ut meddelade han J.O.B. att han inte kunde betala full lön till den som arbetade halvtid och erbjöd därför J.O.B. endast halva lönen, vilket J.O.B. inte godtog. Bolaget fick d 17 april 1986 en betalningsanmaning från L.S. som ombud för J.O.B. med krav på lön för mars månad. Någon dag senare skrev han till avdelningen och begärde förhandlingar om J.O.B:s anställning. Framställningen skickades i rekommenderat brev med mottagningsbevis men återkom småningom outlöst. Förbundet ansökte därefter för J.O.B:s räkning om S.H:s försättande i konkurs genom en ansökan som kom in till Sandvikens TR d 7 maj 1986. Ansökan ogillades genom TR:ns beslut d 2 juni 1986. S.H. har lidit åtskillig skada till följd av konkursansökningen.

Han fick sådana psykiska problem att han blev tvungen att sjukskriva sig. Butiken hölls därför stängd under större delen av juli 1986. Han återupptog därefter arbetet men blev åter sämre och sjukskrev sig på nytt d 15 juni 1987. Han är fortfarande sjukskriven. Eftersom hans rörelse utgör ett enmansbolag utgör hans egen förlorade inkomst samma belopp som bortfallet av bolagets bruttovinst. Med ledning av bolagets omsättningsciffror för den tid han drivit bolaget kan bruttovinsten uppskattas till omkring 18 500 kr i månaden. Den tid för vilken han nu för talan sträcker sig till och med nov 1987. Inkomstbortfallet för denna tid uppgår således till omkring 106 800 kr. Härtill kommer beräknad goodwillförlust, 50 000 kr. Genom avbrottet i rörelsens drift fick han också vidkännas dröjsmålsräntor om cirka 5 000 kr. Konkursansökningen föranledde också en hel del extra arbete för att återskapa förtroende hos kunder och leverantörer. Kostnaden härför kan skattas till 5 000 kr. Han har dock erhållit ett belopp om 35 000 kr genom en avbrottsförsäkring. Nu ifrågavarande skada uppgår således till 131 800 kr (106 800+50 000+5 000+5 000-35 000). Till dessa skador kommer skälig gottgörelse för det psykiska lidande S.H. tillfogats.

I detta hänseende krävs 15 000 kr.

Under åberopande av det anförda yrkar S.H. skadestånd med 146 800 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 68 500 kr - utgörande det ursprungliga yrkandet - från dagen för delgivning av stämning i målet och på återstående belopp från d 8 nov 1987 när krav därom framställdes.

Såsom grund för sin talan har S.H. i första hand gjort gällande att förbundets konkursansökan utgör sådan otillbörlig inkassoåtgärd som enligt 18 § inkassolagen grundar rätt till skadestånd. Härvidlag åberopas att förbundet måste ha känt till att bolaget var J.O.B:s arbetsgivare och S.H. således ej rätt gäldenär. Vidare måste förbundet ha insett att det inte förelåg klar och förfallen gäld utan att i stället tvist förelegat om fordran. Sedan konkursansökan ogillats vidtog förbundet ingen åtgärd för att rätta till de felaktigheter som uppstått i registreringen hos bankernas upplysningscentral. Inkassoåtgärden måste enligt S.H:s mening mot bakgrund av dessa förhållanden framstå som otillbörlig.

I andra hand görs gällande att förbundet genom att inge den oriktiga konkursansökan gjort sig skyldig till s k anonym culpa och därigenom vållat sådan personskada som är ersättningsgill enligt skadeståndslagen.

Förbundet har bestritt käromålet.

Under hänvisning till trafikskadenämndens praxis i fråga om ersättning för sveda och värk har förbundet som i och för sig skälig ersättning för psykiskt lidande vitsordat 2 000 kr. I övrigt har förbundet förklarat sig inte kunna vitsorda något belopp som skäligt utom - som inkomstbortfall - 5 000 kr i månaden.

Förbundet har anført följande. I jan 1986 fick man kännedom om att S.H. ville innehålla en del av J.O.B:s lön på grund av att denne misskött arbetstiderna. Det kom då till stånd ett informellt sammanträffande mellan S.H., J.O.B. och L.S.. Hon klagade då för S.H. att löneavdrag inte kunde få komma i fråga på grund av att arbetstiderna inte sköttes. Samtidigt utlovades att J.O.B. i fortsättningen skulle hålla sina tider. Förbundet hörde därefter ingenting i saken förrän d 1 april då J.O.B. tog kontakt med avdelningens ombudsman A.J. och talade om att han inte fått lön för mars och att S.H. sagt sig inte kunna betala mer än halva lönen på grund av att han betalat andra räkningar. A.J. krävde då i brev d 2 april att lönen skulle betalas ut. I mitten av april tog J.O.B. på nytt kontakt med avdelningen och uppgav att han inte fått sina pengar och att S.H. erbjudit honom endast halv lön för april. L.S. fick därför den uppfattningen att S.H. saknade likvida medel och skrev betalningsanmaningen d 17 april. När J.O.B. fortfarande inte fick betalt och S.H. inte hörde av sig ingavs konkursansökan. L.S. reflekterade därvid inte över att det var bolaget som juridisk person och inte S.H. som var J.O.B:s arbetsgivare. Inte heller S.H. angav detta i sitt bestridande av konkursansökan. Förhållandet framkom först vid förhandlingen inför Sandvikens TR.

Förbundet har åberopat följande grunder för sitt bestridande. Konkursansökan är inte att anse som en inkassoåtgärd. Den syftar inte till indrivning av en fordran utan till utredning av en obeståndssituation. I varje fall är åtgärden inte otillbörlig. En konkursansökan kan inte i och för sig anses integritetskränkande. Förbundet hade inte anledning att tro annat än att det rörde sig om klar och förfallen gäld och att betalningen uteblev på grund av insolvens. Något otillbörligt syfte förelåg således inte. Att S.H. angavs som gäldenär var visserligen ett misstag. Förbundet driver inte inkassoverksamhet men hjälper ibland medlemmar att få ut sin lön. Man kan emellertid inte ställa lika höga krav som på en yrkesmässig inkassoverksamhet. Anledningen till att konkursansökan inte återkallades och att inga åtgärder vidtogs sedan den ogillats var okunnighet och bristande rutin från L.S:s sida. Inte heller härvidlag förelåg således otillbörligt syfte.

Det kan inte vitsordas att S.H. lidit någon skada. Det är inte klarlagt att det

föreligger samband mellan konkursansökan och sjukskrivningen, i vart fall inte den sjukskrivningsperiod som börjat mer än ett år senare. Den skada som i övrigt kan ha uppkommit har drabbat bolaget och är såsom tredjemansskada inte ersättningsgill. Det är för övrigt inte visat att skada uppstått i något av de hänseenden som påstås. Om så ändå skulle anses vara fallet bör skadeståndet jämkas på grund av medvållande från S.H:s sida. Efter brevet d 2 april hade han kunnat ta kontakt med förbundet för att klargöra saken. Genom sin passivitet ända fram till konkursansökans prövning får S.H. anses medvållande. Vad beträffar tillämpning av skadeståndslagen bestrids att det föreligger ersättningsgill personskada. Här för fordras sjukdom, vartill S.H:s skada inte kan hänföras.

Domskaäl.

S.H. har på egen begäran hörts under sanningsförsäkran. L.S. och J.O.B. har vittnat på begäran av förbundet. Slutligen har överläkaren vid psykiatriska kliniken vid Gävle sjukhus L.T. hörts som vittne efter framställning av S.H..

Det är ostridigt att förbundet för J.O.B:s räkning riktat ett krav mot S.H. i brev d 2 april 1986 och en betalningsanmaning d 17 april i syfte att förmå S.H. att betala den påstådda skulden. Det framstår som klart att den därpå följande konkursansökan haft samma syfte. Att så var fallet har L.S. för övrigt själv uppgett i sitt vittnesmål. Andra juridiska åtgärder än inkassering sker enligt förbundets egna uppgifter inte på lokal nivå. Konkursansökan får följaktligen anses innefatta en inkassoåtgärd.

Ett fullföljande av de före tagna inkassoåtgärderna med en konkursansökan kan inte i och för sig anses otillbörligt. Det är heller inte visat att något otillbörligt syfte förelagat. Innan en så ingripande åtgärd vidtas som ingivande av konkursansökan måste emellertid krävas av borgenären att sådan identitetskontroll företas att inte åtgärden riktas mot fel gäldenär. En enkel kontroll av de hos avdelningen förvarade kollektivavtalen hade omedelbart visat att bolaget i själva verket var J.O.B:s arbetsgivare. Förbundet har således allvarligt brustit i den noggrannhet som måste kunna krävas.

Vad beträffar frågan om klar och förfallen gäld förelagat är utrett att tvist rått mellan J.O.B. och S.H. i jan 1986 angående J.O.B:s anställning. När tvisten bilades skedde det ostridigt under den förutsättningen att J.O.B. i fortsättningen skulle passa arbetstiderna. J.O.B. har själv i sitt vittnesmål sagt att han nästan genast återgått till att sköta arbetstiderna lika dåligt som förut. För J.O.B. måste det därför ha framstått som uppenbart att S.H. velat innehålla en del av lönen på grund av misskötsamheten. Även för förbundet - som väl kände till förhållandena - borde sambandet ha stått klart. En enkel förfrågan till J.O.B. eller S.H. skulle utan vidare ha undanröjt missförstånd. Även i detta hänseende har förbundet visat anmärkningsvärd likgiltighet för frågan om dess handlande varit korrekt.

Förbundet driver visserligen inte yrkesmässig inkassoverksamhet men indrivning av medlemmars lönefordringar ingår likväl som ett led i dess verksamhet. Det finns därför anledning att kräva sådana rutiner att grövre misstag undviks. Vad nu anförs leder till slutsatsen att inkassoåtgärden i föreliggande fall måste bedömas som otillbörlig i inkassolagens mening.

Vad gäller S.H:s skada får genom T:s vittnesmål anses framgå att samband föreligger mellan konkursansökan och S.H:s psykiska tillstånd. Denne har följaktligen drabbats av ett psykiskt lidande som i sin tur lett till ekonomiskt avbräck i rörelsen. Sjukskrivningsperioden 1986, i tiden relativt kort efter konkursansökan, får anses ha sådant samband med förbundets åtgärder att förbundet skäligen bör svara för den skada som belöper på nämnda tidsperiod. Det tillstånd S.H. råkat in i ett år senare kan dock - även om samband föreligger - inte anses ha sådant nära orsakssamband med konkursansökan att förbundet rimligen bör stå för skadan.

Beräkningen av ett skäligt belopp för psykiskt lidande möter uppenbara svårigheter. Trafikskadenämndens bedömningar av ersättning för sveda och värk ger härvidlag föga ledning. TR:n finner ersättningen i detta hänseende skäligen kunna bestämmas till 10 000 kr.

Utredningen ger ingen säker ledning för bedömning av den ekonomiska skada S.H. lidit. Det är inte möjligt att med ledning av uppgivna omsättningssiffror bestämma förlusten. Det är emellertid uppenbart att S.H. drabbats av inkomstbortfall under den tid rörelsen legat nere. I detta hänseende har förbundet vitsordat ett belopp av 5 000 kr i månaden. TR:n finner S.H:s skada i denna del skäligen böra skattas till 10 000 kr.

S.H. har som grund för yrkandet om goodwillförlust åberopat att han sålt rörelsen för ett pris som med 100 000 kr understiger vad han själv betalat. Att så blivit fallet kan emellertid uppenbarligen ha många skilda orsaker. Det kan inte anses styrkt att goodwill förlust uppstått.

Att S.H. till följd av förbundets handlande drabbats av extra räntekostnader och vissa andra utgifter är uppenbart. Vad S.H. i dessa hänseenden fordrat framstår som skäligt.

De omständigheter förbundet åberopat till stöd för att S.H. skulle anses medvållande till skadan ger inte anledning till jämkning av skadeståndet.

Det skadestånd som enligt denna prövning tillkommer S.H. uppgår således till 30 000 kr.

Domslut. Handelsanställdas förbund förpliktas att till S.H. utge 30 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från d 22 maj 1987 till dess betalning sker.

Förbundet fullföljde talan i HovR:n för Nedre Norrland och yrkade att HovR:n skulle ogilla S.H:s talan.

S.H. yrkade anslutningsvis helt bifall till sin talan.

Förbundet och S.H. bestred varandras ändringsyrkanden.

Förbundet förklarade sig i HovR:n inte längre kunna vitsorda något belopp såsom skäligt för inkomstbortfall.

S.H. bestred att förbundet skulle tillåtas frånfalla sitt tidigare i målet gjorda vitsordande.

HovR:n (hovrättspresidenten Winberg, hovrättsråden Englund och Brandoné, referent, samt adj led Tegnér) anförde i dom d 12 dec 1989:

HovR:ns domskäl. Parterna har i HovR:n till stöd för sin respektive talan åberopat samma grunder och anfört samma omständigheter som vid TR:n; dock att S.H. frånfallit sin invändning om att skadestånd enligt 18 § inkassolagen inte skulle kunna jämkas på grund av medvållande.

Förnyade förhör har i HovR:n hållits med S.H., J.O.B. och L.S.. Vittnesutsagan av L.T. vid TR:n har föredragits enligt fonogramutskrift. Huvudsakligen samma skriftliga bevisning som vid TR:n har åberopats.

Genom förhören i HovR:n har framkommit i allt väsentligt detsamma som vid TR:n.

S.H. har uppgett bl a: Han hade inget skrivet avtal med bolaget om sin egen lön men enligt den muntliga uppgörelse som gällde skulle han ta ut hela bolagets vinst som lön. Vid eventuell förlust skulle han skjuta till pengar till bolaget. Han tog årligen ut förskott, vilket skulle regleras i efterhand när

årsresultatet blev klart. Vid ett tillfälle betalade han 40 000 kr till bolaget för erhållna förskott. Detta avtal med bolaget föreslogs av bolagets revisor. Kostnaderna för dröjsmålsräntor m m avser ett bolagets lån, som under denna tid blev uppsagt av banken. Han hade gått i personlig borgen för lånet. Han fick själv skjuta till 19 000 kr för räntor och amortering. Han lade ned ett omfattande extraarbete för att återskapa förtroendet hos kunder och leverantörer och han beräknar tidsåtgången för detta till minst 70 timmar.

HovR:n gör följande bedömning.

HovR:n ansluter sig till TR:ns bedömning att den aktuella konkursansökningen får anses innefatta en inkassoåtgärd och att inkassoåtgärden i föreliggande fall måste bedömas som otillbörlig i inkassolagens mening.

Lika med TR:n finner HovR:n vidare att utredningen visar att samband föreligger mellan konkursansökningen och S.H:s psykiska tillstånd samt att sambandet, såvitt gäller sjukskrivningsperioden 1986, är sådant att förbundet skall svara för skada hänförlig till denna period. S.H. har under förhöret med honom i HovR:n själv angett mer allmänna ekonomiska bekymmer som huvudsaklig förklaring till sin sjukperiod under 1987. Mot bakgrund härav och då utredningen i övrigt inte ger tillräckligt stöd för att finna att ett skadeståndsgrundande samband mellan konkursansökningen och sistnämnda sjukskrivningsperiod föreligger, skall någon ersättning för skada i denna del inte utgå.

Än i fråga om de enskilda posterna delar HovR:n de bedömningar som gjorts av TR:n. HovR:n finner därvid inte anledning att bortse från förbundets vitsordande av ett belopp om 5 000 kr i månaden i inkomstbortfall. I sistnämnda hänseende anser HovR:n att S.H:s skada, även med beaktande av vad som för den aktuella perioden må ha utgått genom en avbrottsförsäkring, kan uppskattas till 10 000 kr för perioden i fråga.

På grund av det ovan anförda och då skäl till jämkning av skadeståndet inte föreligger, skall TR:ns dom i huvudsaken fastställas.

HovR:ns domslut. HovR:n fastställde, såvitt angick själva saken, TR:ns domslut.

Förbundet (ombud förbundsjuristen D.H.) sökte revision och yrkade ogillande av S.H:s talan.

S.H. (ombud jur kand R.H.) bestred ändring.

HD meddelade d 20 mars 1990 prövningstillstånd i frågan, om förbundets konkursansökan mot S.H. kunde anses falla under begreppet inkassoåtgärd enligt inkassolagen (1974:182). I avvaktan på prövningen av denna fråga förklarade HD frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt vilande.

Målet avgjordes efter föredragning.

Föredraganden, RevSkr Melchior, hemställde i betänkande att HD måtte meddela följande dom: Domslut. HD fastställer HovR:ns dom såvitt nu är i fråga.

Målet lämnas i övriga delar utan prövning. HovR:ns dom skall därför även i övrigt stå fast.

HD (JustR:n Rydin, Heuman, Freyschuss, Nyström, referent, och Munck) beslöt följande dom:

Domskäl. För att en inkassoåtgärd enligt inkassolagen skall föreligga förutsätts enligt 1 § 1 st i lagen att åtgärden innebär en påtryckning på gäldenären. En

ansökan om konkurs har normalt som syfte att gäldenären skall försättas i konkurs och att borgenären skall få betalning för sin fordran genom utdelning i konkursen. I praktiken innebär en konkursansökan i allmänhet också en påtryckning på gäldenären att själv betala sin skuld. I den mån inte särskilda omständigheter föreligger bör därför en konkursansökan anses utgöra en inkassoåtgärd i lagens mening.

I belysning av det anförda och med hänsyn till vad som har förekommit i målet får förbundets konkursansökan betraktas som en inkassoåtgärd.

Beträffande övriga delar av målet finns ej skäl att meddela prövningstillstånd.

Domslut. HD förklarar att förbundets konkursansökan mot S.H. är att anse som en inkassoåtgärd enligt inkassolagen (1974:182). Målet lämnas i övrigt utan prövning. HovR:ns domslut skall stå fast.

Sökord: Inkassoåtgärd; Konkursansökan; Inkasso; Konkurs

Litteratur:
